

Bokhjørnet

Kenneth Haar

Kapitalens Europa. Lobbyistene, konkurransestaten og EU's voksende demokratiske underskud

Oplysningsforbundet Demokrati i Europa (DEO), København, 2022, 207 sider

Av Tore Linné Eriksenr

bokredaktør og med i redaksjonen i Gnist.

EU som lobbyparadis

Brussel er ikke bare et paradys for lobbyister, kanskje 30 000 i tallet, men også tilholdssted for deres avslørende vaktbikkje, Corporate Observatory Europe (CEO). Her har dansken Kenneth Haar i 15 år medvirket til ei lang rekke studier, rapporter og konferanser. Få kjenner kriker og kroker i både det åpne og skjulte samrøret mellom Kommisjonen og de mektigste storselskapene bedre enn Haar, og nå har han samla hovedfunn i ei lett tilgjengelig bok full av både fakta og analyser. Sjøl om den er tettepekka med konkrete eksempler, taper han aldri hovedlinjene av syne. Når det iblant tales om et demokratisk underskudd i EUs organer, viser Haar at dette ikke er en beklagelig bivirkning, men hovedpoenget med et system som er konstruert nettopp for å ivareta storkapitalens interesser med «konkurranssevne» som mantra. Av samme grunn er mer og mer makt samla i Kommisjonen, slik vi har sett både under finanskrisa i 2008–2009 og under

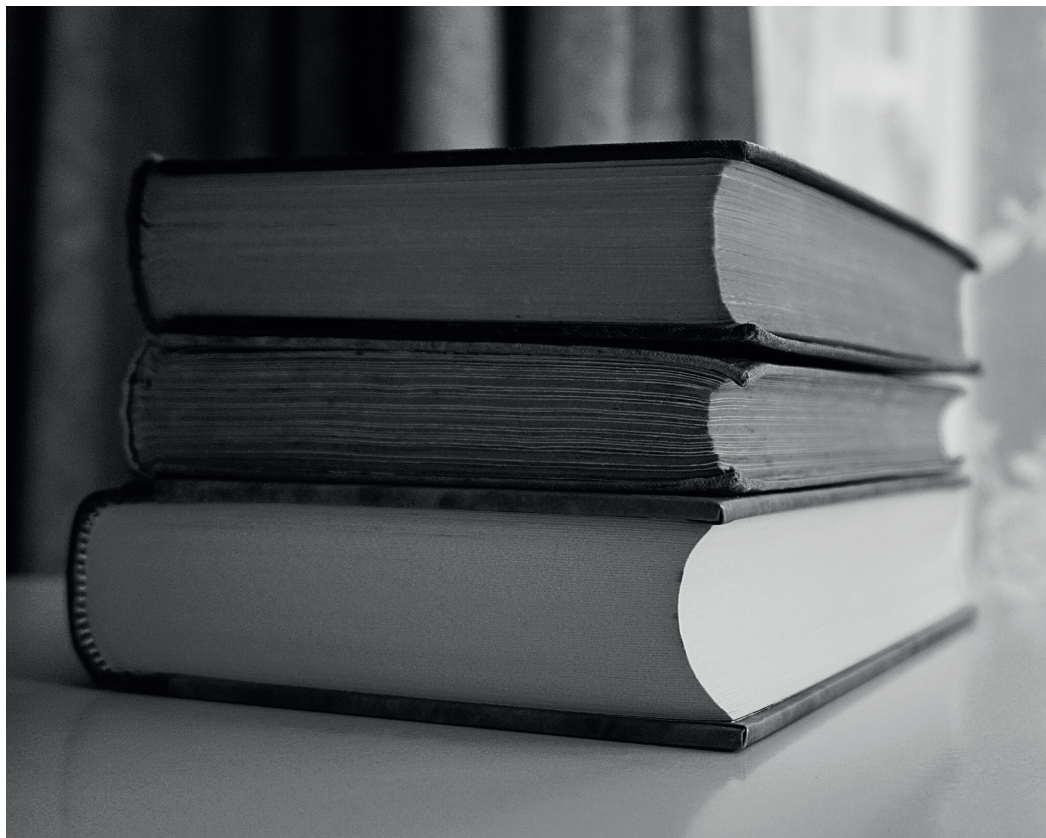

Foto: Suzy Hazelwood

Covid-19-krisa, der det i det siste tilfellet var en oppgave å ivare den farmasøytiske industriens profittønske.

Mens det er velkjent at lobbyvirksomheten settes inn etter at enkeltsaker er foreslått eller sendt ut på høring, understreker Haar at storselskapene øver stor innflytelse på lovforslag allerede fra første øyeblikk. European Roundtable of Industrialists (et slags NOH på steroider) har også tette forbindelser til Kommisjonen når overordnede strategier og traktater skal utformes, og har i motsetning til fagbevegelsen, miljøbevegelser og forbrukerorganisasjonen toppmøter med EU-kommisjonens president,

Tysklands kansler og den franske presidenten.

Kapitalens Europa bør være obligatorisk lesning for dem som holder seg med illusjoner om EU som en høyere form for demokrati, eller som et redskap for å tøyte – eller i alle fall regulere – storkapitalens makt. Men de er vel mest opptatt av hvordan direktiver fra Brussel skal iverksettes, og hvordan myter skal opprettholdes. Kanskje burde Nei til EU her hjemme lage en kortere utgave, supplert med norske eksempler.

Alex Snowden

A short guide to Israeli apartheid
Counterfire, London, 2022, 74 sider

Israel: En apartheidstat

Counterfire er en britisk organisasjon, eller kanskje mer et nettverk på revolusjonært grunnlag, som leverer både bøker og aktuelle analyser på sitt nettsted (counterfire.org). Internasjonal solidaritet, fredsaktivisme, marxistisk teori og venstrekritikk av Labour er blant sentrale temaer i deres serie med korte introduksjonsbøker i et ikke-akademisk språk, og blant de nyeste i denne sjangeren er *A short guide to Israeli apartheid*. Alex Snowden klarer på et begrenset sidetall, sammen med gode tips til videre fordypning, både å trekke historiske hovedlinjer, analysere dagens situasjon og rydde opp i diskusjonen om Israel er en apartheidstat.

Hva menes så med apartheid i denne sammenheng? Her gjøres det klart at apartheid i Israel sjølsagt ikke er identisk med det som betegnes som historisk apartheid i den sørafrikanske utgaven mellom 1948 og 1994. Men apartheid betyr i internasjonale konvensjoner og i folkerettslig forstand ikke at et system er

i identisk med Sør-Afrika under rasistregimet, men at det åpenbart er et statsstyre og et samfunnssystem som har innebygd rasisme, undertrykking og frarøving av jord og andre ressurser på grunnlag av rase, etnisitet eller gruppetilhørighet. Dette gjelder ikke bare i de okkuperte områdene, men også i Israel innafor grensene før 1967.

Snowdon får klart fram at Israel springer ut av en særegen form for kolonialisme som er kjent som settlerkolonialisme, det vil si at bosettere – ofte fra Europa – slår seg ned, fordriver lokalbefolkninga, overtar deres jord og behandler dem som annenrangsborgere både i praksis og i lovverket. Tydeligst kommer dette til uttrykk i ei grunnlov som stadfester alle jøders rett til innvandring og statsborgerskap uansett tilknytning til området, mens dette nektes både de som bor i okkuperte områder og seks millioner palestinere med flyktningbakgrunn. Det vises ofte til at de hvite i Sør-Afrika var en minoritet på bare 15 prosent, men den jødiske andelen var omtrent den samme i 1948, mot bare noen få prosent rundt 1900. Dagens flertall er derfor et resultat av etnisk rensing og massefordriving. Andre fellestrekk er militarisering og tette forbindelser til ledende imperialistmakter.

Kanskje burde Snowden ha viet litt plass til forskjellene mellom Sør-Afrika og Israel/Palestina når det gjelder motstandsstrategier og utsiktene til internasjonal støtte i frigjøringskampen, men det kommer kanskje i neste omgang.

Tariq Ali

Winston Churchill. His times, his crimes
Verso Books, London, 2022, 432 sider
(Paperback: 2023)

Imperialist og klassekriger

For et par år sida fikk vi et hylekor da noen mente at den grandiose Churchill-statuen i Oslo æret en rasist og erkeimperialist, og nåde være den som vil forsøkte å nyansere skolebøkens heltedyrking. Få har bedre forutsetninger for å utfordre det sterkt retusjerte bildet enn Tariq Ali, som er vokst opp i Pakistan men har bodd i London som forfatter og anti-imperialistisk aktivist i mesteparten av livet. Hans prosjekt går ut på å vise at klassekamp ovenfra, anglosaksisk rasisme og deltaking i imperiekriker var ei ubrutt linje i Churchills lange liv. Det startet med Afghanistan i 1897, der han beskrev pasjtuner som skadedyr, før han året etter lovpriste moderne våpen under masse-slakten i Sudan. Under og etter den første verdenskrigen var Churchill en pådriver for å sikre Midtøsten for imperiet, og kritiserte dem som ikke ville bruke giftgass mot «barbariske villmenn». Han mente også at indiske hinduer var noen beist og Mohandas Gandhi ikke annet enn en halvnaken fakir.

Kanskje den groveste av alle skampletter er medansvaret for hungersnøden i Bengal i India i 1942–43, som trolig krevde så mange som fem millioner liv. Det dokumenteres også at Churchill lenge uttrykte sin dypfølte sympati med Mussolini og foretrakk Francos diktatur framfor den folkevalgte republikken. I en alder godt over 80 år sto han som statsminister i spissen for en langvarig og brutal krig for å redde britiske jordokkupanters raseherredømme i Kenya.

Med Tariq Alis nye bok forstår vi hvorfor det er en Churchill-statue i Oslo, men vi forstår også hvorfor det ikke står noen statue i New Delhi, Kairo eller Nairobi. For historieinteresserte er dette derfor ei bok som lærer oss mye om «vestlig sivilisasjon» og den imperialismen mange er ute etter å hvitvaske i dag.